

Konsesjonsfabrikken

MÅNEDENS KOMMENTAR



AV KETIL SKOGEN
SOSIOLOG OG
FORSKER

■ **NORGES VASSDRAGS- OG ENERGI-DIREKTORAT** har tatt på seg rollen som julenisse. Det har seg slik at de deler ut gaver i sekkevis hvert år i slutten av desember. Det er ikke de snille barna som kan glede seg, men derimot grunneiere og kraftutbyggere over hele landet. Det spruter ut konsesjoner til vann- og vindkraft i dagene før jul.

NVE har gitt konsesjoner i et omfang som er vanskelig å fatte. Og drøsevis av nye kan ventes. Dette innebærer en drastisk omforming – kall det gjerne industrialisering – av norsk natur. Om hensikten er å berge klimaet eller å subsidiere kraftindustri og grunneiere, skal være usagt. Men ingen har godt av den utbyggings-eksplosjonen vi nå opplever, bortsett fra dem som tjener penger på den.

NVEs kongstanke er at markedet skal avgjøre hvor det blir nye vindkraftverk og hvilke elver som skal demmes opp.

■ **HVORFOR KOMMER** det en flom av konsesjoner rett før jul? Det er sikkert flere grunner. Å gi julegaver til utbyggerne er kanskje ikke den viktigste. Det er vel heller ikke for å ødelegge jula for alle dem som har prøvd å stoppe dette massive angrepet på våre felles naturverdier. Og vi får tro at det ikke er for at jula skal telle med i de tre ukene vi får som frist til å påklage en konsesjon – eller hva? Resultatet er i hvert fall at det blir enda mer utfordrende for oss amatører å matche NVEs formidable byråkrati.

Hva er begrunnelsene for alle disse konsesjonene? Vel, hovedargumentet

er at Norge skal nå sitt «fornybarmål». Men for å få til det, eller rettere sagt for å overoppfylle målet, har NVE valgt å ta noen snarveier.

Når NVE skal ta stilling til et prosjekt, krever Naturmangfoldloven at en skal vurdere sumvirkninger og samlet belastning på *økosystemer*. Planlegging av vindkraftverk og store vannkraftverk skal dessuten følge den såkalte «KU-forskriften», som legger vekt på virkninger et inngrep vil ha på *landskapet*, både alene og sammen med andre inngrep. Små vannkraftverk (definert som inntil 10 MW, de kan være ganske store egentlig) behøver ikke følge KU-forskriften, men derimot retningslinjer fra Olje- og energidepartementet som også legger vekt på virkninger for landskapet.

■ **HVA GJØR** NVE med dette? For de konsesjonene jeg har lest, er uttrykket «harelabb» det mest dekkende. Når det er snakk om sumvirkninger, samlet belastning, landskap og økosystemer, legger NVE for det første til grunn en håpløst snever forståelse av hva slike ord betyr. Når NVE nevner sumvirkninger, er det som oftest bare snakk om virkningen av andre energiprojekter (som bare er en del av belastningen et område utsettes for). Og da bare på en spesielt sårbar liten bit av ei elv eller en sjelden naturtype, ikke på landskap eller større økosystemer. Om man bygger ut en elv, er det selvsagt ikke bare økosystemet «bekkekløft» som berøres. Men siden det er der man finner rødlistearter, er bekkekløftene ofte NVEs eneste økosystem.

Landskap er ikke bare større enn de flekkene NVE pleier å skrive om, det er også noe *annet*: Landskap er summen av den fysiske naturen og vår opplevelse og forståelse av den.

Dette siste, men vesentlige aspektet av begrepet landskap, er fraværende når NVE skriver om kraftutbygging.

■ **FORVALTNINGSLOVEN** stiller krav om forståelige begrunnelser for vedtak. Så langt jeg har sett, er NVEs vanligste begrunnelse omtrent slik: «NVE mener at fordelene er større enn ulempene». Punktum. Ingen kan bedømme NVEs kriterier, og ikke hvordan ulike forhold er vektet mot hverandre.

NVEs strategi er følgende: Få ut så mange konsesjoner som overhodet mulig, og bare si nei til prosjekter som kommer i alvorlig konflikt med rødlistearter eller sjeldne naturtyper. Gi mange flere konsesjoner enn det som realistisk sett kommer til å bli bygget ut. NVEs kongstanke er nemlig at *markedet* skal avgjøre hvor det blir nye vindkraftverk og hvilke elver som skal demmes opp.

■ **DETTE ER** det aller verste. Norsk statsforvaltning, inkludert NVE, er blitt så oppslukt av markedsideologien at alle tanker om helhetlig planlegging avvises. Er det noe område i samfunnet der vi trenger slik planlegging, både på nasjonalt og regionalt nivå, så er det nettopp her. Om en på død og liv skal bygge ut nye kraftanlegg så trengs det *i hvert fall* gode planer der alt ses i sammenheng, og der en bestemmer nøyaktig hva som skal bygges ut. Men nei da, det kommer i konflikt med vår tids to største helligdommer, nemlig markedet og eiendomsretten. Det er en ulykke for norsk natur, og det må vi få slutt på.



- DER KJEM NISSEN,
FRÅ STEN OG
STRØM!!!

Pål Mørland - 2015